

BORBENA DEJSTVA NA SREMSKOM FRONTU

Usled obostrano neprekidne težnje sukobljenih strana za nametanjem svoje volje protivniku ratna zbivanja su, pored svih nastojanja da se pronikne u name-re i tajne protivnika, u osnovi ipak nepredvidljiva. Dinamičnost i aktivnost im je odlika, iznenađenje protivnika pravilo, a preuzimanje i zadržavanje inicijative uslov uspeha. Neočekivani borbeni poduhvati vode oštrim obrtima u situaciji, lišavaju protivnika inicijative, ruše mu osmišljene planove i prisiljavaju ga na brza improvizovana rešenja, a time se stvaraju uslovi za realizaciju sopstvenih planova i postizanje uspeha. Upravo takvi obostrano ambiciozni ciljevi u situaciji na sremskom bojištu, požurili su prebacivanje 6. divizije iz Beograda na sremsko bojište. Stoga su i borci 2. ličke brigade novogodišnju noć proveli u stanju pune uzbune i priprema za pokret na front, mada su se uveče pripremili sa realnim izgledima da je, prvi put nakon četvorogodišnjeg vojevanja za slobodu, provedu u miru i veselju van dodira sa neprijateljem.

U prepodnevnom časovima jedinice su se, iz relativno udaljenih mesta stanovanje po gradu, prikupile na zbornom mestu i brigada je oko 13. časova u marševskoj koloni napuštala Beograd na putu prema Zemunu. Beograd je napustila sa najvećim brojnim stanjem koje je ikada imala. U tome času, pod komandom majora Dragana Rakića komandanta i majora Milana Pavičića komesara, u njenom stroju je, sudeći po onome što je ostalo zabeležno u izvorima, marševalo oko 3.300 ljudi. Ali, kako će se videti, ovo stanje nije dugo potrajalo. Oštri sudari sa iskusnijim, bolje obučanim i bolje opremljenim neprijateljem u sremskoj ravnici odnosili su velike žrtve, pa je i njeno brojno stanje naglo opadalo. Ali ne toliko da bi njenu borbenu sposobnost i prodornost u završnom nastupanju dovelo u pitanje.

U Zemunu je brigada prekonačila. Ujutro, 2. januara, oko 6 časova jedinice su se prikupile na železničkoj stanici Zemun radi ukrcavanja u transportne vozove i prevoženja do Rume. Usled kašnjenja vozova ukrcavanje je počelo oko 11. časova. Oko 15 časova brigada je vozom stigla u Rumu, iskrkala se i dalje prema frontu marš produžila u dve kolone. Štab brigade, 3. i 4. bataljon, četa za vezu, četa pratećih protivtenkovskih oruđa, inženjerijska i izviđačka četa, intendanтура i ambulanta marševali su iz Rume putem preko s. Stejanovci i na konak stigli u s. V. Radinci, dok su 1. i 2. bataljon putem preko s. Vogan na konak stigli u Sremsku Mitrovicu. U toku 3. januara glavna kolona je oko 14 časova stigla u s. Calma i tu prenoćila, a pomoćna kolona, je iz Sremske Mitrovice na konak stigla u s. Bačinci. Tokom 4. januara glavna kolona je iz Calme, preko s. Berkasova, Šida i s. M. Vašice stigla u s. Ilince i tu zakonačila. Istog dana su 1. i 2. bataljon (pomoćna kolona) iz s. Bačinci preko Šida stigli u s. Ilince i uveče preuzeli položaje prema s. Nijemci od 5. kozaračke brigade 11. divizije i delova 1. proleterske brigade 1. proleterske divizije, koje su upravo zaustavile prodor neprijatelja i pokušavale aa ga odbace nazad.⁴⁷¹

471) Da bi ispravio front, zaštitio prugu Vinkovci-Brčko i desno krilo oslonio na Bosut i Bosutske šume 34. nemački korpus je 3. januara, sa borbenom grupom »Burgemajster« i 14. pukom 7. SS divizije (prebačen iz rejona Brčko i ojačan vodom tenkova), napao pravcem Otok-Komletinci-Nijemci i razbio iznenađenu 21. diviziju, nanevši joj ogromne gubitke. Pored 182 poginula, 308 ranjenih i 315 nestalih, ona je izgubila 15 topova, 18 minobacača, 16 mitraljeza, 44 puškomitraljeza i mnogo druge opreme (Zb. 1-18, d. 1,5, 18; Zb. V-37, d. 140, 141).

Smenjivanjem napred pomenutih jedinica tokom noći, 2. lička brigada se ponovo sučelila sa neprijateljem u sremskoj ravnici. Od tog časa, pa kroz tri meseca rovovske vojne - do prvih dana aprila, ona neposredni borbeni dodir sa neprijateljem u rovovima sremskog fronta više gotovo da nije ni prekidała. Ujutro, 5. januara, pred s. Nijemci i na levoj obali r. Bosut, njen borbeni poredak izgledao je ovako: 1. bataljon je držao most na r. Bosut u s. Nijemci, gde je bio postavljen i vod protivtenkovskih pušaka, pa ulevo obalom Busuta preko k. 82 do zaključno k. 81, imajući pozadi na oko 500 metara prateću četvu i izviđački vod u rezervi; levo od njega istočnom levom obalom Bosuta do uključno Lovretićevo stan.(k. 82) nalazio se 2. bataljon. Pozadi, u rezervi, bili su: 3. bataljon u rejonu Ferkovićevo stan i 4. bataljon u rejonu Hofmanovo stan. Ovde je bilo i komandno mesto (štab brigade) sa četom za vezu, izviđačkom četom i četom pratećih protivtenkovskih oruđa. Neprijateljske snage u neposrednom borbenom dodiru sa brigadom pripadale su nemačkoj 41. pešadijskoj diviziji. Prilikom smene oko 20 časova neprijatelj je u rejonu 2. bataljona pokušao da izvesnim delovima pređe zaleđeni Bosut, ali je bliskom mitraljeskom vatrom odbačen nazad, ostavivši 18 poginulih vojnika oko mesta prelaza. U 22 časa 5. januara 1. bataljon je u napadu preko mosta prodro u s. Nijemci. U sadejstvu sa delovima 1. proleterske brigade neprijatelj je, nakon dva sata borbe, izbačen iz sela i prisiljen da se povuče prema s. Komletinci. Istovremeno je i 2. bataljon prešao zaleđeni Bosut i zauzeo selo D. Novo Selo odbacujući neprijateljske delove prema Komletincima. Neprijatelj je potom na liniji: jugoistična ivica šume Dionica - k. 84 - istočna ivica s. Komletinci-crkva k. 85 - k. 80, zaustavio nastupanje naših snaga. Tom prilikom 1. i 2. bataljon imali su 7 poginulih i 25 ranjenih boraca. Tog dana, 5. januara, iz brigade je prekomandovano u 1. proletersku diviziju 260 boraca.

Ujutro, 6. januara, prvi ešeloni 2. brigade dostigao je liniju: 1. bataljon desno most na Bosutu (k. 80, severno Široke Njive) - k. 83 do puta Nijemci - Komletinci (istočno od sela oko 1 km); 2. bataljon je bio ulevo i naporedo njemu do k. 88 (Gospodarske Njive). Pozadi u rezervi 3. bataljon je bio u s. Nijemci, gde je bilo i komandno mesto brigade, a 4. bataljon je bio istočno od r. Bosut u rejonu Ferkovićevo stan. Na dostignutoj liniji bataljoni prvog ešelona pristupili su odmah utvrđivanju i postepenom fortifikacijskom uređenju prvog, odnosno glavnog odbrambenog položaja. Njima je u pomoć za izvođenje fortifikacijskih radova narednog dana stigao inženjerijski bataljon divizije.⁴⁷²ⁱ

Pošto je 8. januara izvršena smena jedinica na glavnom položaju, 4. bataljon je smenio prvi a 3. bataljon drugi, radovi su nastavljani punim intenzitetom uz pomoć inženjerijskog bataljona divizije. Sutradan, 9. januara brigada je ojačana 2. bataljonom 3. brigade koji je preuzeo položaj 3. bataljona (isključno put Komletinci-Nijemci do k. 88), a on je prebačen desno od 4. bataljona na liniju most na Bosutu (k. 80, severno Široke Njive) - k. 83. Pošto su smenjeni 1. i 2. bataljon, oni su, uz pomoć mobilisanih stanovnika s. Nijemci, pristupili utvrđivanju druge odbrambene linije na prvom kanalu istočno od s. Komletinci. Kako tih desetak dana, osim noću 14/15. januara, nije bilo značajnijih borbenih aktivnosti, to su se fortifikacijski radovi odvijali gotovo neometano. Noćna dejstva i čarkanja predstražnih i izviđačkih organa, kao i retka povremena dejstva artiljerije i minobacača, nisu mogla ozbiljnije usporiti fortifikacijske radove u odbrambenoj zoni brigade. Do 17. januara, kada je neprijatelj prešao u snažan napad, na položajima je razvijen gotovo potpun rovovski sistem odbrane.

Kako je već pomenuto noću 14/15. januara je došlo do oštne borbe. Na osnovu nekih podataka, koji su se pokazali netačni, da se artiljerija oteta 21. diviziji 3. januara još uvek nalazi u rejonu Duge Livade, gde je zaplenjena, brigada je 14. januara dobila zadatak da prodre u taj rejon i preotme zaplenjenu artiljeriju. Na-

472) A VII, k. 256, br. reg. 1-1/2, k. 798, br. reg. 1-5/3, 10-2/6.

pad se imao izvesti isto veče sa oba bataljona prvog ešelona između r. Bosut i s. Komletinaca, pravcem Staro Selo - k. 84 - Duge Livade, odakle je trebalo izvući zaplenjenu artiljeriju. Posle artiljerijske pripreme 3. i 4. bataljon su prešli u napad u 21 čas, uz neposrednu podršku 15 minobacača i 5 topova, dok je 2. bataljon 3. brigade vršio demonstrativni napad na neprijatelja u s. Komletinci. I pored snažnog otpora neprijatelja prodor je uspeo. Za jedan sat oštre borbe razbijen je prednji kraj neprijateljske odbrane i osvojeni rovovi na liniji k. 83 - k. 84. Potom se levokrila četa 4. bataljona frontom povila prema Komletincima da štiti bok, a treći bataljon sa dve čete 4. bataljona nastavio je prodor. Oni su frontom širine 800 do 1.000 metara prodrli u neprijateljski rasproed od linije k. 81 (istočno Skela) - k. 85 (severozapadno Duge Livade), zauzevši rejon gde je trebalo da bude zaplenjena artiljerija. Pošto je pretragom rejona utvrđeno da je artiljerija odvučena, nađeni su samo prazni vatreni položaji gde su bila oruđa, bataljoni su se po naređenju štaba divizije povukli na prvobitne položaje sa 19 poginulih i 49 ranjenih boraca.⁴⁷³

Treći bataljon 20. 01. 1945, na položaju između s. Kuzmina i r. Save, spreman za utvrđivanje

Naredna dva vedra i lepa zimska dana na položajima je vladalo zatišje. Po dešavanjem i doterivanjem zaklona i skloništa stvarani su što povoljniji uslovi za borbu i život u rovovima. Ništa nije ukazivalo da će upravo ti položaji ubrzo morati biti napušteni. Ujutro, 17. januara, nemački 34. armijski korpus je sa 117. lovačkom, 41. pešadijskom i 7. SS divizijom poveo snažan napad na frontu između Dunava i železničke pruge Šid - Vinkovci. U naletu je izbacio iz položaja 1. i 5. diviziju i prisilio ih na povlačenje. Do noći je izbio na liniju s. Lovaš - s. Tovarnik - s. Ilinci, a sutradan je ovladao linijom s. Nova Bapska - Šid - s. Mala Vašica - s. Batrovci.⁴⁷⁴ Mada je 6. divizija tokom 17. januara bez napora održala posed-

473) A VII, k. 256, br. reg.2-1/2, k.256, br. reg 3/8, k. 798, br. reg. 2-7/3, k. 801, br. reg. 2/9, 12-9 I.

474) Po izbijanju na ovu liniju, a kako od daljeg napada zbog nedostatka snaga nije očekivao značajniji operativni uspeh, neprijatelj je prešao u odbranu posedajući položaj koji mu je omogućavao najveću uštedu snaga, napuštajući Sid. Pod zaštitom 7. SS divizije (koja je kasnije povučena) iz svojih prednjih delova, 117. lovačka i 41. pešadijska divizija posele su novu odbranbenu liniju: Mohovo - istočno Tovarnik - Ilinci - Batrovci i dalje desnom obalom Bosuta do Lipovca. Na ovoj liniji je front konačno stabilizovan, obe strane su prešle u odbranu i tu ostale do proboja fronta (Oslobodilački rat naroda Jugoslavije 1941-1945, knj. druga, 1958, VII, Beograd).

nute položaje odbivši pri tom nekoliko neprijateljskih napada na pojedinim pravcima, izvođenih očigledno manjim snagama radi vezivanja, ona je uveče, zbog neprijateljskog prodora u Tovarnik, kompletna prešla u odstupanje.

Druga brigada je tokom dana u dva navrata odbila neprijateljske napade, a u sumrak je prešla u povlačenje prema s. Ilinci. Odavde je oko 22. časa nastavila povlačenje preko s. M. Vašica i oko 5. časova 18. januara stigla u s. Adaševci, gde se zadržala tokom dana. Ovde su dva bataljona zadržana u brigadnoj rezervi, a dva su orijentisana prema Šidu na liniji, k. 91 - Greda - k. 88 gde su došli u borbeni dodir sa neprijateljskim delovima iz Šida. Oko 14 časova odbacili su neprijateljske delove koji su pokušali prodor u rejonu k. 91. Mada je vreme bilo oblačno i hladno sovjetska avijacija je ceo dan bila aktivna. Uveče oko 19 časova brigada je, po naređenju štaba divizije, nastavila odstupanje preko s. Baćinaca, do s. Kukujevci, odakle je oko 5 časova 19. januara produžila u s. Kuzmin. Ovde je stigla oko 7 časova i odmah posela položaj Kuzmin - r. Sava na močvarnom i raskvašenom zemljištu koje je jako otežavalo fortifikacijske radove. Ovoga, kao i narednih dana, sovjetska i naša avijacija su bile veoma aktivne u podršci kopnenih trupa, naročito na pravcu Šid - Tovarnik. Do 12 časova 20. januara utvrđivani su položaji jugozapadno od Kuzmina, a oko 13. časova brigada je u koloni napustila Kuzmin i na konak stigla u s. Kukujevci.

Iz s. Kukujevci brigada je 21. januara do noći stigla u s. Adaševci, odakle je odmah krenula u napad. Prvi i 2. bataljon su upućeni da odbace neprijatelja i ovladaju linijom M. Vašica - Gradina. U osiguranje boka prema Šidu, gde je 1. lička brigada vodila teške borbe sa snagama 7. SS divizije i oko 23 časa zauzela grad, upućen je 4. bataljon bez čete, koja je upućena da preko komunikacije M. Vašica - Batrovci izbije zapadno od M. Vašica i sudejstvuje u napadu na selo. Treći bataljon je zadržan u brigadnoj rezervi. Noću 21/22. januar 1. i 2. bataljon, sa četom 4. bataljona, uspevaju da savladaju neprijateljski otpor i 2. bataljon na juriš upada u s. M. Vašica, prisilivši neprijatelja na povlačenje prema s. Ilinci. U nastupanje prema s. Ilinci ubačen je, pored 2. bataljona, i 3. bataljon iz rezerve, a 1. bataljon se potom prikupio u s. M. Vašica i zadržan u rezervi. Čim su izbili pred Ilince 2. i 3. bataljon su napali neprijatelja i učinili manje prodore u njegov raspored, ali ih je neprijatelj energičnim protivnapadom u svanuće odbacio nazad. Naporedo njima u nastupanju, 4. bataljon je osiguravajući bok prema Tovarniku izbio na kanal jugoistočno Zabrana - Boris. U ovim borbama brigada je zarobila 20 neprijateljskih vojnika, a imala je 3 poginula i 62 ranjena borca.

U okviru napora 1. armije da neprijatelju ne dozvoli konsolidaciju odbrane i stabilizaciju fronta, brigada je oko 10 časova 22. januara dobila zadatak da zauzme s. Ilince i produži dalje prodiranje. U napad su uvedeni 1. i 4. bataljon, dok

Komandant 2. bataljona Dušan Opačić Čaruga na sremskom frontu 15. januara 1945. ispred s. Mala Vašica, pokazuje neprijateljske otporne tačke komandiru prateće čete Stevi Čupurdiji za dejstvo iz minobacača

su ostala dva zadržani uglavnom na dostignutim položajima u rezervi. Prvi bataljon j^imao da napada u zahvatu komunikacije M. Vašica - Ilinci, a 4. bataljon je upućen desno od njega, da prodire sa severne strane i preko Pasjih Vešala, da izbije prema k. 85 (na putu Ilinci - Nijemci) i time odseče neprijatelja u Ilincima, zatvarajući pravac od s. Nijemci. Dobro podržan artiljerijom i minobacačima napad je počeo u 17 časova. U oštroj i teškoj borbi bataljoni su ovladali neprijateljskim prednjim položajima, a 1. bataljon je zauzeo i neke tačke u drugoj liniji odbrane. I tu je bio kraj napada, dalje se prodirati nije moglo. Neprijatelj je snažnim i žilavim otporom napad ukočio, dalje prodiranje potpuno osujetio, a istaknute delove protivnapadima izbacio i suzbio, nanevši brigadi velike gubitke od 35 poginulih i 128 ranjenih boraca. Među poginulim je bio i hrabri komandant 1. bataljona, kapetan Ilija Rašeta, u zadobijenim ranama ubrzo je podlegao ijedan od najistaknutijih junaka 2. ličke brigade, Nikola Bašir, tada komandir čete u 1. bataljonu. Ovaj izuzetni junak, neustrašivi bombaš i vođa udarne grupe 1. bataljona, prošao je mnoge juriše u nebrojenim teškim okršajima, da bi u jurišu junački skončao na čelu svoje čete.

Mada je napad slomljen i odbijen uz velike gubitke, od napada se nije odustalo. Na dostignutim položajima 23. januara brigada se pregrupisala i pripremila za obnavljanje napada. Prvi bataljon je povučen u s. M. Vašica u rezervu; 4. bataljon je držao položaj na kanalu istočno Boris, zapadno k. 81, oslanjajući desno krilo na 3. ličku brigadu na pravcu Tovarnika; 2. bataljon je držao položaj desno i levo od komunikacije M. Vašica - Ilinci u visini istočno od kapele Sveti Ilija; 3. bataljon je razvijen levo od 2. bataljona preko Sremčevog salaša, oslonivši levo krilo na Kosmajsku brigadu (4. brigada 6. divizije) na kanalu i ivici šume severno od k. 82. Pošto je uočeno da neprijatelj posednute položaje brani odsudno sa osloncem na Ilince kao glavni čvor odbrane, koji se frontalnim napadom tokom noći nije uspelo slomiti, rešeno je da se pokuša glavnim udarom južno od sela, pravcem Sremčev salaš - Civijanovičev stan, probiti neprijateljsku odbranu i zauzeti selo. U tome cilju brigada se oko 14. časova pregrupisala u sledeći borbeni poredak za napad. Drugi i 3. bataljon su usmereni da prodiru južno od sela preko Cvijanovičevog stana, 4. bataljon je povučen sa kanala u njihovu neposrednu rezervu, a 1. bataljon se i dalje nalazio u M. Vašici. Za pripremu i podršku napada razvijena je artiljerijska brigada divizije na zapadnoj ivici s. M. Vašica. Napad je počeo u 17 časova 23. januara. U početku se napad povoljno razvijao. Savladani su predstražni položaji neprijatelja, a oko 22 časa zauzeta je njegova linija odbrane južno od Ilinaca, istočno (ispred) Cvijanovičevog stana. Ovde je napad, snažnim frontalnim otporom i efikasnim bočnim vatrenim dejstvima mitraljeza i minobacača, desno iz Ilinaca i levo iz Selišta (severno šuma Draganovac), oko 24. časa neprijatelj potpuno ukočio. Ni Kosmajaska brigada levo nije imala značajnijeg uspeha u napadu. Ali, od napada se ipak nije odustajalo. Nastavljeno je sa velikom naporima da se savlada neprijateljski otpor i prodre do Cvijanovičeva stana, ali bez uspeha. U tome je oko 3 časa 24. januara neprijatelj protivnapadom odbacio 3. bataljon i desno krilo Kosmajske brigade, pa je napad obustavljen i oko 5 časova naređeno da se sve jedinice povuku na polazne položaje. Te noći brigada je imala 10 mrtvih i 77 ranjenih boraca. Ovi bataljoni su se na položajima ispred Ilinaca zadržali u toku dana, a uveče oko 20 časova položaje je preuzela 1. brigada. Tokom noći 2. brigada je povučena u s. Adaševci, kao divizijska rezerva, na odmor i sređivanje. U borbama od 17. do 24. januara brigada je prema izvorima njenog štaba, imala 51 poginulog i 274 ranjena vojnika zarobivši 21 neprijateljskog vojnika. Podatak iz istog izvora daje neprijatelj u istom vremenu imao oko 700 vojnika izbačenih iz stroja deluje prenatlašeno.⁴⁷⁵¹

Pošto je neprijatelj, ne samo na ovome pravcu nego na celom frontu između Save i Dunava, uspeo da održi posednute položaje i slomi žestoke napade snaga

475) Šesta divizija je od 16. do 24. januara, prema njenim izvorima, imala 198 poginulih i 883 ranjena vojnika (Zb. 1-18, d. 40).

1. armije, došlo je do obrazovanja i stabilizacije fronta na dostignutoj liniji. Potom su obe strane pristupile temeljitoj organizaciji i fortifikacijskom uređenju dostignutih položaja, pripremajući se za naredna dejstva u skladu sa svojim namerama i mogućnostima. Pritom su, a to je i razumljivo, naše snage češće preuzimale inicijativu, povremeno i na pojedinim pravcima, u vidu napada sa ograničenim ciljem.

Od 25. do 30. januara brigada se nalazila u s. Adaševci, Zasluženima su deljena odlikovanja, a svakodnevno je izvođena borbena obuka i vojno-politička nastava. Tako je, na primer, 26. januara od 9 do 12 časova po oblačnom i hladnom vremenu izvedena taktička vežba, sa pretpostavkom - napad na Adaševce, pri čemu se jedan bataljon branio a tri su napadala. Posle podne vršena je analiza vežbe sa svim starešinskim sastavom.⁴⁷⁶⁾

Protivtenkovski top na vatrenom položaju u Sremu

Oko 17 časova 30. januara brigada je iz Adaševaca krenula preko M. Vašice i uveče, na položajima Ilinci - Batrovci, smenila Kosmajsku brigadu. Jedan bataljon ove brigade je upao tokom noći u s. Batrovce, pošto je bilo zapaženo da su se neprijateljski delovi iz sela povukli prema s. Lipovcu. U nastupanju prema Lipovcu naišao je na jak otpor pase povukao u sastav svoje jedinice. Po izvršenoj smeni, sa prednjim krajem odbrane na kanalu, desno isključno k. 84 (na putu M. Vašica - Ilinci) i ulevo preko Gradine levom obalom Bosuta do uključno šuma Kablarac, 2. brigada je 31. januara osvanula u sledećem rasporedu: Drugi

⁴⁷⁶⁾ Vojno-stručna nastava i borbena obuka su izvođene po utvrđenom programu, koji je Štab 1. proleterskog korpusa 4. januara dostavio svojim potčinjenim jedinicama (AVII, k. 1411, br. reg. 1/7).

bataljon ojačan protivtenkovskom baterijom 45 mm (tri oruđa) držao je položaj na kanalu, desno isključno k. 84, istočno k. 83 (Sremčev salaš), preko Trnovca do ušća kanala u potok (kanal) kod s. Naklo; protivtenkovska baterija zauzela je vatrene položaje u rejonu k. 84 (na putu M. Vašica⁴⁷⁷- Batrovci); ulevo kanalom do ušća u Bosut kod Gradine i dalje levom obalom Bosuta do uključno šuma Kablarac položaj je držao 3. bataljon; ostala dva bataljona bila su, pored štaba brigade i drugih delova, u s. M. Vašica u rezervi. Na frontu pred brigadom (kao i celom 6. divizijom i šire) nalazile su se trupe 41. nemačke pešadijske divizije čija je ukupna jačina, prema podacima štaba 6. divizije, iznosila oko 7.000 vojnika. A štab 2. brigade je računao da se pred njim od k. 83 (Trnovac) pa istočnom ivicom šume Draganovce (preko Ilača) do Bosuta nalazi jedan bataljon, a n⁴⁷⁸desnoj obali Bosuta u rejonu Batrovci - Lipovac takođe jedan bataljon.

U ovakvom rasporedu jedinice su na preuzetim položajima intenzivno nastavljale započete fortifikacijske radove, ometane povremeno dejstvom neprijateljske artiljerije i minobacača, ne prekidajući određene aktivnosti na frontu. Bataljoni u rezervi izvodili su svakodnevnu intenzivnu borbenu obuku i političku nastavu. U želji da uhvate »živ jezik« i istovremeno omogućće izviđačkom vodu brigade da se preko Bosuta prebaci u pozadinu neprijatelja, bataljoni prvog ešelona preduzeli su oko 20 časova 1. februara ograničen napad, u stvari nasilno izviđanje sa manjim delom snaga, uz podršku protivtenkovske baterije i minobacača 82 mm. Jedna četa 2. bataljona krenula je od Nakla pored kanala severnom ivicom šume Draganovce i naišla na jak otpor kod mosta na kanalu, severno od k. 82 a južno od Trnovca, dok je levo od nje 3. bataljon sa dva voda napadao prema k. 82 a manjim snagama nešto južnije od nje. Ovi delovi su prodrli u rejon k. 82 gde su jakim otporom zadržani. Pokušaji čete 2. bataljona da se obuhvatom neprijateljskog krila probije ka k. 83 (severno Draganovce) nisu uspešeli. Neprijatelj je ove delove tukao snažnom ne samo frontalnom nego i bočnom minobacačkom vatrom. Sa pravca Sremčev salaš tukao je minobacačima delove 2. bataljona, a iz rejona k. 82 (jugozapadno Gradina) tukao je delove 3. bataljona. Kako razni pokušaji da se tokom noći prodre u dubinu nisu dali rezultata jedinice su oko 2 časa 2. februara povučene na polazne položaje, sa 4. mrtva i 29 ranjenih boraca.⁴⁷⁸

Vreme je bilo vedro i hladno, a neprijateljska aktivnost smanjena. Fortifikacijski radovi na položajima su nastavljani ali ni aktivnost prema neprijatelju nije napuššana. Najaktivniji su kao i obično bili snajperisti, kao i manje grupe, koje su obično noću raznim aktivnim dejstvima uznemiravale i iznurivale neprijatelja. Četvrtog februara uveče na položaju je izvršena smena jedinica. Prvi bataljon je preuzeo položaj 3. bataljona, a 4. bataljon je zamenio 2. bataljon. Smeњeni bataljoni su povučeni u rezervu u s. Mala Vašica na odmor i obuku.

Pošto su oko 7 časova 5. februara primetili neka pomeranja na neprijateljskim položajima i povlačenja nekih istaknutih delova oba bataljona su, pre nego što su dobili naređenje, samoinicijativno prešli u napad. Četvrti bataljon je iz rejona Naklo prešao kanal i uz podršku minobacača jednom četom napao neprijatelja u šumi prema k. 82. U kraćoj borbi slabiji delovi neprijatelja su odbačeni prema k. 83 (severoistočno Selište). Istovremeno je 1. bataljon prešao kanal kod Gradine i napao neprijatelja istočno od šume Draganovce gde je naišao na jak otpor. Oba bataljona su do 14 časova izbila na liniju Trnovac - most na kanalu (severno k. 82, zapadno Naklo) - k. 82 (zapadno Naklo) - k. 82 (jugozapadno Gradina) i tu su zadržani. Uveče oko 20 časova napad je nastavljen. Četvrti bataljon je napadao prema k. 83 (severoistočno Selište), a 1. bataljon južno od njega kroz

477) AVII, k. 256, br. reg. 3-1/2, k. 798, br. reg. 3-5/3, 4/2, k. 799, br. reg. 10-2/6, k. 801, br. reg. 1/9, Zb. 1-18, d. 21, 23, 40, 57, 154.

478) AVII, k. 256, br. reg. 4-1/2, k. 798, br. reg. 10/2, k. 801, br. reg. 1/9, 4/9, 12-9 I.

šumu Draganovce prema k. 83 (na putu jugozapadno od Selišta). Napad je podržavala divizijska artiljerijska brigada i minobacači. Međutim, neprijatelj je iz dobro utvrđenih i minama jako zaprečnih položaja, uz jaku podršku minobacača i artiljerije iz rejonu s. Abševci, sprečio prodor i odbio napad. Naročitu teškoću jedinicama u napadu činile su nagazne protivpešadijske mine, koje je neprijatelj neštedimice načičkao ispred svojih položaja. Samo ovom prilikom, na pravcima napada ova dva bataljona, inženjerijski bataljon divizije, inženjerijska četa brigade i pešadijske jedinice uklonile su (izvadile ili uništile) po izveštaju brigade 1.200, a po izveštaju divizije 1.600 nagaznih protivpešadijskih mina. Bataljoni su imali 5 mrtvih i 40 ranjenih boraca, a neprijateljski gubici su procenjeni na 30 mrtvih i više ranjenih vojnika. S razlogom je štab brigade u svojim izveštajima isticao, i ne samo ovom prilikom da su nagazne mine ne samo jedan od najvećih uzroka velikih gubitaka u preduzimanim napadima nego su uzrok i njihovih neuspeha. Nedovoljno obučeno ljudstvo, ističe izveštaj, u poznavanju i savladivanju minskoeksplozivnih prepreka sporo se i nesigurno kreće u nastupanju, naročito kada se naiđe na minsko polje napad zastaje, gubi se energija i silina udara.⁴⁷⁹

Naredni vedri i lepi dani do 11. februara proticali su bez značajnijih borbenih poduhvata, uz povremena obostrana vatrena dejstva i čarkanja. Rad na uređenju položaja nije jenjavao. Pored doterivanja i podešavanja objekata i zaklona za vatreno dejstvo, izrađivana su skloništa za zaštitu od hladnoće i odmor ljudstva, uređivane su saobraćajnice, higijenski objekti i drugo. Naporedo s tim odvijala se, prema uslovima, borbena i politička obuka jedinica na položajima. Sa starešinama su analizirana svakodnevna borbena zvižbanja, izvlačene pouke i iskustva. Pokušaj 1. i 4. bataljona 10. februara oko 22 časa da sa po jednim vodom upadnu u neprijateljski raspored i uhvate »živ jezik« nije uspeo. Takođe ni demonstrativni napad 4. bataljona, sutradan, oko 9 časova nije dao rezultate. Ovih dana je na frontu, ne samo pred brigadom nego pred divizijom, otkriveno pristizanje ustaško-domobranskih jedinica koje su neke položaje preuzele od Nemaca. Vedro vreme pogodovalo je da naša avijacija vrši svakodnevna borbena i izviđačka dejstva, dok se neprijateljska avijacija nije uopšte pojavljivala.⁴⁸⁰

Jedanaestog februara uveče izvršena je već uobičajena smena jedinica na prvom - glavnom odbrambenom položaju, a u međuvremenu je došlo do pomeranja granice između 2. i 3. brigade koja je držala front Kandrašica - Trnovac. Oslonivši desno krilo na 3. brigadu kod Trnovca, 3. bataljon 2. brigade je, po smenjivanju 4. bataljona, poseo rejon frontom na kanalu isključno Trnovac - uključno Gradina. Levo od njega 2. bataljon je preuzeo položaj 1. bataljona na desnoj obali Bosuta isključno Gradina - uključno šuma Kablarac. Smenjeni bataljoni (1. i 4.) povučeni su u s. Mala Vašica. Budući na levom krilu divizijskog rasporeda 2. brigada se istovremeno našla na desnom krilu neprijateljskog fronta, oslonjenog na r. Bosut i močvarne Bosutske šume, koji je stalno ugrožavala. Upravo radi zaštite desnog krila i boka, neprijatelj je na desnoj obali Bosuta, po oceni štaba brigade snagama oko jednog bataljona, držao i uporno branio sela Batrovci i Lipovac kao jake otporne tačke, oko kojih su usledile teške i krvave borbe.

Primetivši tokom dana pomeranja i povlačenja neprijateljskih delova iz s. Batrovci prema s. Lipovac, 2. bataljon se noću 12. februara oko 24 časa u rejonu Gradine prebacio na desnu obalu r. Bosut sa zadatkom da zauzme Batrovce i dejstvuje prema Lipovcu. Pri ulasku u selo prednji delovi bataljona sukobili su se sa slabijim neprijateljskim delovima kod crkve. U kraćem sukobu

479) AVII, k. 256, br. reg. 4/2, k. 253, br. reg. 22/2, k. 801, br. reg. 3/9, 4/9.

480) AVII, k. 253, br. reg. 33/2, k. 256, br. reg. 4/2, k. 801, br. reg. 4/9, 5/9, 6/9.

oni su brzo naterani na povlačenje prema Lipovcu. U nastupanju za njima bataljon je naišao na jak otpor sa linije Tomevci - Marikovo i bio zaustavljen. Ujutro 13. februara on je zapadno od s. Batrovci poseo položaj na liniji r. Bosut - zapadna grupa kuća od s. Batrovci - s. Oštarije koji je tokom dana pripremao za odbranu. Pošto se neprijatelj na izgled držao pasivno, a u stvari je prikupljao snage za protivnapad, bataljon je nastojao i pokušavao da se tokom dana slabijim delovima probije do Lipovca ali bez uspeha. I narednog dana, osim izviđačke delatnosti, nije bilo značajnijih dejstava. Uveče tog dana uzalud se pokušavalo izvesnim delovima prodreti u neprijateljski raspored i uhvatiti »živ jezik«, neprijatelj se nije dao iznenaditi.

Štab 2. brigade na sremskom frontu u proleće 1945. godine: Vladimir Mandarić, načelnik štaba; Jovo Hinić, zamenik političkog komesara; Dragan Rakić, komandant, i Milan Pavičić, komesar. Iza njih Jovo Mirić ađutant

Ujutro, oko 4 časa 15. februara neprijatelj je počeo jakom artiljerijskom vatrom da tuče položaje 2. bataljona, koja je sa izvesnim prekidima trajala ceo dan. Pod zaštitom i uz podršku artiljerije neprijatelj je sutradan prešao u napad sa oko 400 vojnika (po podacima štaba brigade). Jačim snagama je napadao u zahvatu puta Lipovac - Batrovci, dok je manje snage imao na pravcu k. 82 (Marikovo). Oštra borba trajala je ceo dan, odbijena su tri neprijateljska juriša i održani posednuti položaji. U sumrak neprijatelj ipak uspeva da izvrši prodor i da ovlada zapadnom polovinom sela Batrovci. Neprijatelj je uz snažnu artiljerijsku podršku učinio prodor u zahvatu puta kroz položaj jednog voda, čije je sve ljudstvo sem tri borca bilo izbačeno iz stroja, i prodro do crkve u selu. Potom je bočnim dejstvima prisilio na povlačenje i ostale snage bataljona južno od komunikacije. Posle toga, neprijatelj je zaustavljen i bataljon je zadržao istočni deo sela, uspostavivši odbranu na liniji r. Bosut - istočno od glavne raskrsnice u selu - preko Bikova do Gospodarske Bare, kontrolišući rejon Oštarije slabijim delovima zajedno sa delovima 1. konjičke brigade. Na dostignutim položajima obe strane su prenoćile u neposrednom borbenom dodiru.

U nameri da neprijatelja odbaci i zadrži Batrovce, a po mogućnosti da osvoji i Lipovac, štab 2. brigade je rešio da ojača snage u Batrovcima 4. bataljonom iz rezerve, uputivši svoga načelnika štaba, kapetana Vladimira Mandarića, da objedini napore i komanduje sa ova dva bataljona. Četvrti bataljon se tokom noći prebacio preko Bosuta u rejonu Gradine i do 4 časa 16. februara zauzeo polazni položaj za napad u istočnom delu sela Batrovci, pošto su se ovde razdvojile i u stranu rokirale snage 2. bataljona. Računalo se da neprijatelj u zapadnom delu sela ima oko 200 vojnika, a da ostalim snagama južnije od sela brani i zatvara pravce prema s. Tomevci i Marikovo, pa je svež 4. bataljon ubačen da napada kroz selo a umorniji i gubicima oslabljeni 2. bataljon da mu podvojenim snagama na njegovim krilima sadejstvuje po spoljnim pravcima. Stoga je 2. bataljon jednom četom napadao pored Bosuta severnom ivicom Batrovca, a glavninom snaga imao je da napada iz rejona Bikova kanalom južno od s. Batrovci prema s. Tomevci i da bočnom vatrom potpomaže napad 4. bataljona kroz selo.

Dobro podržani minobacačkom baterijom 120 mm iz rejona Gradine bataljoni su oko 5 časova prešli u napad. I neprijatelj je odmah dobio jaku podršku svoje artiljerije i minobacača iz rejona Lipovca i Abševaca. Razvila se ogorčena, obostrano teška i uporna borba u mestu i po spoljnim pravcima. U oštroj borbi nakon jednog sata osvojene su neke istaknute tačke branioca u mestu, ali njegov otpor nije popuštao. Osim dobro organizovanog i žilavog frontalnog otpora usledili su neprijateljski protivnapadi koji su, mada odbijeni, napad potpuno ukočili. Usled toga napad je na dostignutoj liniji zaustavljen, s tim da se u toku dana dobro pripremi i nastavi iduće noći. Bataljoni su tokom dana ostali u istom rasporedu i uveče oko 18 časova otpočeli su napad. Žestoka i uporna borba trajala je celu noć, ali značajnijeg prodora i uspeha nije bilo. Pošto se neprijatelj u mestu branio iz međusobno povezanih utvrđenih zgrada i bunkera, 4. bataljon je u napadu najviše dejstvovao ručnim bombama. I mada je tokom noći osvojio još neke tačke, otpor branioca nije uspeo slomiti i mesto zauzeti. Ujutro se borba smirila i obe strane su tokom 17. februara ostale na svojim položajima. Ni 2. bataljon u napadu po spoljnim pravcima nije imao značajnijeg uspeha u toku noći.

Uprkos ubedljivim neuspesima, praćenim ozbiljnim žrtvama, još se nije odustajalo od namere da se gotovo po svaku cenu osvoje i zadrže Batrovci. Odišta je teško i sada uočiti ubedljive razloge i proniknuti u motive ovolike upornosti, kojom se, i daje urodila plodom, u taktičko-operativnom pogledu nešto značajnije nije moglo postići. No, u tome se pravcu tada nije razmišljalo, već je obnavljanje napada tokom dana užurbano pripremano. U varljivoj nadi u uspeh unekoliko je izmenjen plan napada i grupisanje snaga. Četvrti bataljon je uglavnom ostao na istom pravcu i sa istim zadatkom, da frontalnim napadom zauzme selo uz neposredno sadejstvo 2. bataljona i posrednu pripomoć delova 3. bataljona na levoj obali Bosuta. Drugi bataljon je prikupljen južno od sela sa zadatkom da od pravca Bikovi - Oštarije glavnim snagama prodire prema komunikaciji u rejonu Tomevci, a manjim snagama da dejstvuje prema k. 82 (Marikovo). Po izbujanju u ovaj rejon imao je da se delom snaga osigura prema Lipovcu a jačim snagama da napada neprijatelja iz pozadine prema crkvi u s. Batrovci radi sadejstva 4. bataljonu. Celishodno postavljen, ovaj plan je nudio izvesne izgledi na uspeh daje mogao biti sproveden. Zbog grubog previda u poznavanju i proceni zemljišta, odmah u početku se ispostavilo da zamišljeni manevar sa 2. bataljonom ne može biti izveden. Minobacačka baterija 120 mm i dalje je ostala na vatrenim položajima u rejonu Gradina, odakle je pripremala i podržavala obnavljani napad, pretežno 4. bataljona u selu.

Nakon petnaestominutne vatrene pripreme napad je počeo u 18 časova 17. februara. Pored snažnog neprijateljskog otpora u selu, 4. bataljon je naišao na minska polja i minirane zgrade, što je jako otežalo prodiranje. Osim toga, neprijatelj je koristio i druga lukavstva. Prvu četvu ovoga bataljona, koja je napadala

na desnom krilu, pripustio je na desetak metara odstojanja, iznenada je zasuo jakom mitraljeskom vatrom i ručnim bombama i trenutno joj naneo takve gubitke daje ona odmah bila onespособljena za dalje prodiranje. Ostale snage bataljona uspele su sa mnogo napora da savladaju nekoliko bunkera i prodru do glavne raskrsnice puteva u selu, naišavši potom na takav otpor koji više nisu mogle savladati. Nije pomoglo ni aktivno dejstvo 3. bataljona koji je napadao iz rejonu Gradine levom obalom Bosuta, od k. 82 prema k. 84 preko Ilača, da bi pospešio i pomogao napad 4. bataljona. Ovaj bataljon, krenuvši delom snaga od Gradine, zauzeo je k. 82, ali ga je neprijatelj sačekao jakom vatrom na ivici šume severoistočno od k. 84 i odbacio ga nazad. U nastupanju određenim pravcem južno od sela 2. bataljon je neočekivano upao u močvaru koju nije uspeo savladati. Po zamrznutoj močvari se prethodnih dana bez poteškoća kretalo, ali usled zamarenog izviđanja, nije na vreme primećeno daje zima popustila i daje močvara postala neprohodna. Nastojeći da na svaki način izvrše zadatak jedinice su zagazile u močvaru i krenule oprezno napred, sve dok nisu došle pod jaku i preciznu neprijateljsku vatru koja ih je primorala da zaležu u vodu, da bi se potom sa dosta poteškoća izvlačile nazad. Time je zamišljeni manevar ovoga bataljona u početku presečen i onemogućen. Realno ocenjujući situaciju štab brigade je oko 1 čas, 18. februara, obustavio napad, uputivši rezervni 1. bataljon iz M. Vašice da se kod Gradine prebaci preko Bosuta i da u rejonu s. Batrovci smeni ova dva izmorena bataljona.

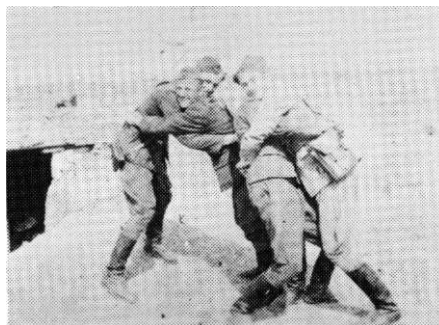
Pre svanuća, 18. februara, 1. bataljon je preuzeo položaje na liniji istočni deo s. Batrovci - Bikovi, a smenjeni bataljoni su povučeni u s. Mala Vašica u rezervu. U borbama za Batrovce bili su veliki gubici (28 poginulih i 115 ranjenih boraca). Procena daje neprijatelj imao preko 100 mrtvih i više od toga ranjenih ne deluje ubedljivo. Nakon povlačenje u M. Vašicu u štabu brigade su sa štabovima i komandama četa ova dva bataljona podrobno analizirana protekla dejstva. I, kao i u ostalim sličnim prilikama, utvrđeno je da »napadu nije prethodilo temeljito izviđanje neprijatelja, njegovih snaga, namera i rasporeda«; daje olako previdena prepreka na koju je naišao 2. bataljon; da se ne ume koristiti dejstvo i učinak artiljerijske vatre, pa neprijatelj lako zadobija vatrenu nadmoćnost i nanosi velike gubitke jedinicama i da se »uz ovo može dodati i neiskustvo boraca i prilično slaba inicijativa nižeg komandnog kadra.«⁴⁸⁰ Uzroke neuspeha bilo je lakše nabrojiti nego otkloniti, da se iz akcije u akciju ne ponavljaju. Glavni uzroci neuspeha u dotada preduzimanim napadima na sremskom frontu, pri izrazito povoljnijem brojnom odnosu snaga i slabijem naoružanju, objektivno sudeći bili su u nedovoljnoj obučenosti pre svega starešina da objektivno procenjuju situaciju, da znalački organizuju dejstva svojih jedinica - međusobno i sa sredstvima podrške, da vešto upravljaju njima u toku borbe koristeći se pri tom greškama i propustima protivnika kojih je svakako bilo, samo ih je valjalo znati na vreme uočiti i umešno iskoristiti. Upravo u tome je neprijatelj imao jedinu, ali veoma značajnu, izrazitu prednost koja i pored svih napora u datim uslovima nije mogla biti uklonjena. Sa više nego skromnim vojnostručnim znanjima, bez valjane vojnostručne podloge, starešine izrasle u partizanskom ratovanju i oslonjene uglavnom na takva iskustva malo šta su mogle i umele iskoristiti u daleko složenijim uslovima, pri komandovanju sa daleko brojnijim i savremeno opremljenim jedinicama u rovovskoj vojni. Hrabrost, samopožrtvovanje i upornost nisu više bili dovoljni za uspeh, neretko su bili geneza neuspeha i velikih gubitaka. Usled pomanjkanja vojnostručnog znanja i obrazovanja u starešina, ni svakodnevna borbena obuka boraca i jedinica nije davala željene rezultate. Više je u njoj bilo želje, volje i entuzijazma nego stručne metodike, znalački odabranog gradiva i plana.

481) AVII, k. 253, br. reg. 46/2, 47/2, 50/2, 53/2, k. 256, br. reg. 5/2, k. 798, br. reg. 5/3, k. 799, br. reg. 11/6.

A zna se da teret oružane borbe, kojom se jedino može izvojevati pobjeda, prevashodno nose vojnici borci i niže starešine, pa ukoliko su više prikraćeni u borbenj obučenosti utoliko više žrtava moraju da daju.

Pošto je 18. februara ujutro preuzeo položaje 1. bataljon je naredna tri dana proveo na njima bez značajnijih okršaja sa neprijateljem. Ali to nije dugo trajalo. Rešen da uspostavi prvobitno stanje neprijatelj, podržan snažnom minobacačkom vatrom, već 21. februara prelazi u energičan napad. U oštroj borbi 1. bataljon je prinuđen na povlačenje i oko 20 časova on se prebacuje na levu obalu Bosuta, čime je izgubljeno i ono malo što je sa toliko napora i žrtava prethodnih dana bilo stečeno. Čim je prvobitno stanje bilo uspostavljeno borbeno dejstva su se stišala, da bi se narednih dana svela na povremena izviđačka i predstražarska dejstva, dejstva snajpera i povremeno artiljerije i minobacača. Oko 19 časova, 26. februara, 1. brigada je preuzela položaje 2. brigade, pa su 1. i 3. bataljon povučeni u Malu Vašicu, odakle je cela origađa povučena u s. Adaševci u divizijsku rezervu.

Na odmoru u Adaševcima brigada se zadržala do 6. marta. U prisustvu komandanta divizije 2. marta je održana konferencija sa svim oficirima u brigadi na kojoj su podrobno analizirana protekla neuspela dejstva. Uveče 6. marta ona je opet krenula na položaj i smenila Kosmajsku brigadu,⁴⁸² ispred Tovarnika, na položajima: uključno Korovi - zapadno Dačov salaš - k. 87 - Selište (k. 86). Na prvi glavni položaj izašli su 2. i 4. bataljon, a druga dva su zadržana pozadi u rezervi. Četvrti bataljon je 8. marta na položaju zamenjen 1. bataljonom i posle se više nije pojavljivao. Narednih dana, ovde u rejonu Šida, zbog prelaska na trojnu formaciju ugasio se 4. batalion 2. ličke brigade. Ovo je po svemu sudeći bio njegov poslednji borbeni zadatak. Silom prilika, nakon divovskog trogodišnjeg vojevanja u najtežim okolnostima, nestao je sa ratne pozornice jedan od prvih, najpouzdanijih i najpopularnijih ličkih bataljona. U bezbrojnim teškim okršajima sa raznovrsnim neprijateljskim snagama prošao je mnoga teška i krvava iskušenja, odneo blistave pobjede i podneo teške poraze, ali nikada nije poklekao niti se pokolebao, iznedrivši mnoge znane i neznanne junake. Njegovi preživeli borci, makar da su i kraće vreme proveli u njemu, i danas su sa razlogom gordi na svoj bataljon, sa puno ljubavi i emocija pominju njegove ratne podvige i svoje ratne drugove. Ali, usled povodjenja za tuđim iskustvima i rešenjima, sudbina mu nije bila naklonjena i sklonila ga je sa jurišnog položaja pred poslednji juriš iza kog je oštajala konačno oslobođena otadžbina.⁴⁸³

Lep prolećni dan izmamio je Jovu Bosnića i Saliha Osmanbegovića, komandanta i zamenika komesara, i Dmitra Olbinu i Peju Priču da za trenutak napuste vlažno i hladno sklonište i u rvanju reše pitanje boljeg i jačeg - svi iz 3. bataljona

Na položajima između Šida i Tovarnika brigada je bez smene, ali i bez značajnijih borbenih dejstava, ostala sve do 4. aprila, menjajući povremeno i u određenim razmacima oataljone na glavnom položaju. Nastavila je da traje, sa svim osobinama gotovo klasična rovovska vojna. Na frontu, u neposrednom borbenom dodiru sukobljenih strana, vladalo je zatišje koje su narušavala pojedinačna

482) Usled prelaska jedinica na trojnu formaciju ova brigada je sutradan ugašena. Dva su joj bataljona upućena u 21. diviziju, a ostalo raspoređeno, unutar 6. divizije.

483) Dan gašenja ovoga bataljona nije zabeležen, ali se on kasnije više ne pominje. Ostalo je zabeleženo daje 16 marta rasformiran 4. bataljon 1. brigade, pa valja pretpostaviti da se i on najkasnije do toga dana ugasio.

Partijska organizacija 3. bataljona u rejonu Sida, nekoliko dana pred proboj sremskog fronta

Komandant 2. bataljona Dušan Opačić sa prelaznom zastavom štaba divizije. Desno - komesar bataljona Dušan Sašić

dejstva uvek budnih snajpera, povremena dejstva izviđačkih organa i čarkanja predstraža, kao i obostrano povremena dejstva artiljerije i minobacača. Ispred fortifikacijski potpuno razvijenih položaja obostrano su bila postavljena minska polja. U rovovima i saobraćajnicama, u kojima su bila izrađena i skloništa za odmor i zagrevanje ljudstva, u blatu i studeni odvijao se težak ali intenzivan svakodnevni život. Grupno i pojedinačno odvijala se borbena obuka sa borcima, a časovi političke nastave bili su svakodnevni. Prema uslovima nastojalo se da borci što bolje i svestranije savladaju upotrebu i rukovanje oružjem, naročito automatskim kojim su raspolagale jedinice, stavljajući težište na nastavu gađanja (uočavanje i izbor cilja, ocenu odstojanja, nišanje i okidanje). Sa jedinicama u pozadini (u rezervi) borbena obuka je izvođena i na zemljištu, uključujući i složeni najviši oblik borbene obuke jedinica - taktičke vežbe sa bojnim gađanjem (2. bataljon prvog, a 1. bataljon 2. aprila 1945). Dakle, i priprema jedinica za skori odlučujući udar, radi konačnog poraza neprijatelja, odvijala se i u ovako nepovoljnim uslovima intenzivno i svakodnevno.

I izviđački upadi i demonstrativni napadi, po onome što je ostalo zabeleženo, bili su retki. Dok je 2. četa 3. bataljona noću 13/14. marta demonstrirala

napad na Tovarnik, istovremeno je izviđačka četa brigade u više grupa postavila zasede po kanalima severno od s. Ilinaca radi izvidanja i hvatanja »živog jezika«. Međutim, neprijatelj je zamku na vreme otkrio i efikasnom vatrom primorao četu na povlačenje. Noću 23/24. marta, istovremeno dok je jedna četa 3. bataljona demonstrirala napad na Tovarnik, dva odeljenja izviđačke čete brigade vršila su izviđački upad u istaknutu tačku neprijateljskog predstražnog položaja, između Tovarnika i Ilinaca, radi hvatanja »jezika«. Pošto su iz pozadine položaju upali u rovove, u kojima su preko dana osmotreni neprijateljski vojnici, u njima nisu našli nikoga. Ispostavilo se da ovu tačku neprijatelj drži samo danju a da je noću napušta. Pošto je međuprostor (ničija zemlja) između protivničkih položaja bio znatan brigada je, po naređenju štaba divizije, 25. marta pomerila svoj prvi, odnosno glavni odbrambeni položaj unapred, bliže neprijatelju i odmah pristupila utvrđivanju. Narednih dana položaj je fortifikacijski uređen, sa saobraćajnicama u pozadini do prvobitnog položaja.⁴⁸⁴

Uveče 4. aprila brigada je predala položaje pred Tovarnikom jedinicama 42. udarne divizije, a ona se do 23 časa prikupila u s. Adaševci gde je prekonačila, očekujući naredni zadatak.

484) AVII, k. 253, br. reg. 15/4, 20/4, 24/4, 29/4, 37/4, 41/4, 45/4, 48/4, 56/4, 60/4, 3/5, 6/5, 10/5, 13/5, 15/5, 18/5, 21/5, 24/5, 28/5, 34/5, 37/5, 42/5, 43/4; k. 256, br. reg. 7/2, 8/2, 9/2; k. 801, br. reg. 8/9; k. 806, br. reg. 17/5.